

* Crvi (deževniki) nam niso ljubi na vrtu, še ne ljubši pa po cvetličnih loncih. Žive se ob gnijočih rastlinskih ostankih a tudi ob koreninah rastlinskih. Na vrtu sicer ne škodujejo znatno. Po cvetličnih loncih pa se lotijo korenin, če jim zmanjka med prstjo gnijočih rastlinskih ostankov. Večkrat cvetice popolnoma končajo. Pregarjamo jih, če prilivamo z orehovo vodo ali pa s tako, s katero poparimo orehovo listje. Ta jih konča. Namočimo pa tudi ženofove moke. S tako vodo prilijemo cveticam, in vsi črvi v loncu pridejo na površje. Tedaj jih poberejo in končamo.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

133.

Nekoliko gospodarskih pravil.

Ne kupuj, česar ne trebaš, če ne bodeš moral prodati, kar potrebuješ. To je skusil uže marsikdo v lastnem gospodarstvu. Kdor kupuje take reči in stvari, dosta potov nima groša, kedar ga je treba v roke vzeti. Zato veli pravilo: „Gledaj, da ne bodeš nikdar brez groša!“ Ne veš, kaj te utegne zadeti, ali česa bi trebalo s časom kupiti. Ako koj plačaš, kedar kupiš, dobiti hočeš boljšo robo ceneje, pa tudi dober glas bodeš imel pri trgovcih. Leni plačnik vse drago kupuje in plačuje. Če pa vendar jemlješ na upanje, nastojaj točno, da plačaš, kakor si se bil pogodil. Trgovec ima svojih obvez, tvorničar svojih in tudi poljedelec svojih posebnih. Ako trošilec ne plačuje točno, ne morejo tudi oni drugi ob pravem času spolniti svojih obvez, tako pa se poslovanje zavira in moti.

Pazi osobito, kedar izdaješ novec za navadne drob-narije. Tu se človek najpreje opeče. Kaj je to deset, dvajset krajcarjev? Toda danes toliko, jutri zopet toliko, pa imaš ob mescu 5–6 forintov. Opreznost je tem potrebnejša, čim se manj uvažuje svota novcev, katera se izdaje. Kedar je treba šteti večo svoto, zrelejše se presodi, ali bi ali bi ne. Čuvajmo se malih nepremišljenih izdatkov! Zato je štedljiva in gospodarstvena žena prava sreča pri hiši.

Kamen do kamna palača, zrno do zrna pogača. Ta pregovor bi bilo treba nabiti nad vrata vsake hiše, uvrstiti ga na prvem mestu v abecedniku, ki dohaja šolskeje deci v roke. Varuj krajcarja, ker sto krajcarjev ti dade forint. Kdor ne mara krajcarja, ne pride nikdar do forinta. Nek bogat bankir je opazil, da je njegov vradnik na tla vrgel jekleno pero. Koj ga je posvaril zbog tega in pobral pero. Navzoči prijatelj se je čudil na vso moč temu. Bankir pa je omenil: „To pero se more še rabiti. Le pogledi, kako se more upotrebiti“. Sede in zapiše ž njim tisoč forintov kot prinos za nek domač zavod.

Gledi, da kolikor toliko prištediš od svojih dohodkov. Če tudi ne veliko, vsaj nekaj. Začni pri krajcarji z krajcarji ti naraste forint. „Denar je sveta gospodar“. Ali pa: „Kdor ima groš, on je mož“. In če hočeš biti mož, bodi marljiv in štedljiv. Ne zanašaj se na loterijo, dedšino, igro in na kakošen drug nenavaden dogodek. Loterija in igre so malokateroga k možu postavile. Sreča, da jih nikdar ni bilo. Loterija je slepotija. Oni kruh najbolje diši, ki ga je človek sam pridelal, sam zaslužil.

Ali ne samo da štedita oče in mati, treba nape-ljavati k temu tudi deco. Zato je dobro, da dete dobi posodico, v katero spravlja novčice, ki jih prejema na dar od staršev ali drugih. Učite deco, kako je to koristno.

„Obrni krajcar trikrat, preden ga izdaš“. To je star pregovor. Premisli dobro in trezno, na kaj ga kaniš izdati, in utegne se ti dosta potov prigoditi, da ga bodeš spustil nazaj v žep, in tako bodeš polagoma prištedil cel forint.

Kdor polagoma hodi, daleč pride. Karkoli delaš, bodi oprezen, čuvaj svoje sile tudi za prihodnost. Ako jih prehudo napenjaš, omagati hočeš prezgodaj. To velja tudi o gospodarstvu. Kedar začneš gospodariti, delaj pridno, a živi štedljivo, to je, troši manj kot moreš. Bolje da pri malem začneš in sijajno dovršiš, kakor obratno, da sijajno pričneš in slabo končaš. Marsikdo bi rad ravnal po tem pravilu, ali bega ga misel: „Kaj pa svet poreče, če se koj na noge ne postavim? Kako me bodo čez zobe vlačili, ako vidijo, da ne morem tega ali onega! Kje jo potem moja veljava, moj kredit! „In res so redki toliko duševno močni, da bi rekli sami sebi: „Naj svet govori kar hoče, jaz pojdem svoj pot“. Zato pa velika večina zaide in propade. O tem imamo celih romanov.

Živi kakor moreš, a ne kakor bi hotel. Kani se vsega, kar preseza tvoje sile. Rado se govori: „Jaz moram to, in ne smem onega, to mi nalaga moja služba, dostojanstvo, ugled i. t. d. Živeti moram po stanu, k kateremu grem“. Prav in dobro. Ali da se razumemo. Kako naj živimo po svojem stanu? Kaj se zahteva od nas? Naj ima človek to ali ono službo, gleda naj, da jo čestito, solidno in vestno izvršuje. To zahteva od nas vlastita čast in oni stan, k kateremu gremo. Tako delati in živeti po svojem stanu je dolžan vsak človek, tako delati in živeti znači delati in živeti po našem stanu in zvanju. Nobem stan pa ne zahteva od nas, da trošimo več kakor nam dopuščajo dohodki. In prav v tem so mnogi na krivem potu. Kdor hodi po tem potu, pride preje ali sleje do konkurza, bankerota, do izgube službe, na be-raško palico, ali celo v ječo.

Ali more biti kaj nedostojnejšega, ali more biti v interesu našega zvanja ali službe, da živimo na račun drugih, da se zadolžujemo a ne plačamo dolgov? Žal, takih krivih nazorov nahajamo povsodi, v mestu in na kmetih.

134.

Na odhodu.

London 6. januarja 1870.

Mnogo vode je z naših Krkonoš odteklo v morje odkar se nismo videli, in gotovo je bode še mnogo mnogo več, preden se zopet vidimo. Časi se spreminjajo.

Pisal bi Vam bil preje, ali se nisem upal. Nisem vedel, kako bi sprejeli pismo od človeka, ki ga sodišče preganja kot zločinca. Pojutrem bodo poslednjikrat noge moje stopale po evropskeji zemlji, vse mogoče, da nikdar več ne stopijo nánjo. Zato sem se odvažil, da Vam naznam, kje sem, in da me, kolikor se spominjam, nobena reč ne teží. Do celega sem zadovoljen in miren sam seboj.

Moja edina krivda je ta, da tako iskreno ljubim svojo mater, krasno zemljo česko. Ali čim več trpi človek za svojo domovino, tem pokojnejši je. Gotovo me imajo mnogi za zločinca, ali verujte mi, da se ne zavedam nobenega zločina. Lanjsko leto je bilo hudo, Bog daj, da bi letošnje bilo boljše.

Res ne vem, kaj sem se tako nakrat zameril praškim visokim gospodom, da me niso hoteli pustiti v Vršovcih, v tihej samoti, temveč so me hoteli poriniti v penzjonat svetovaclavski. Ali jaz nočem nobene milosti, živim najraje ob svojih žuljih, in zato take milosti nisem mogel sprejeti. Pobrisal sem jo toraj tiho z doma in pri Domažlicah sem stopil čez mejo dne 5. aprila 1869. l., to je na svojega godu dan. Hudo mi je bilo, ko sem ostavil zemljo česko, našo krasno domovino, v katero morda nič več ne pridem. Namenjen sem bil obiskati našo Šumavo in ogledati vsa ona znamenita mesta, kjer so slavni naši predniki več potov neprijateljem potne liste podpisali. Sedaj mi ni moči.

Začudil sem se, ko sem dospel v Bavarski Brod in mi je nek gospod povedal, da me v Pragi iščejo. Dobro, da vem. In brzo sem jo mahal naprej. Slednjič sem prišel v Berolin. Tu sem se hotel odpočiti. Ali praški gospodje so me izvohali. Pisali so v Berolin, da sem star, brez dela, in bi me radi dali v hiralnico, kjer bi preživel ostala leta brez vseh skrbi. Predsednik sodišču, g. Wurm, jako pameten gospod, ni se brigal dosti záme. Povedal sem mu, da nisem vreden tolike milosti, da je doma na Češkem dosti potrebnejših ljudi, katerim naj praški gospodje preskrbé brezskrbno življenje. Hoteli so me z Berolina zastonj odpraviti do Prage, ali jaz sem se lepo zahvalil za to laskavost.

Z Berolina sem šel v London. Kedar bodete čitali ta list, takrat se bodem uže vozil na veliko britskeji poštnej ladiji Northman k Madejri, k Šent Heleni, k Kapskemu Mestu in k Portu Elizinemu, odkoder dobro orožen odpotujem v notranjo Afriko. Za prevoz sem

plačal v drugem razredu 33 $\frac{1}{4}$ libre šterlingov. Kedar Afriko malo ogledam, poslati Vam hočem podrobnejših podatkov.

Bog nam daj boljšo bodočnost!

Vaš

C. P.

Politične stvari.**Deželni zbor kranjski.**

VIII. seja dne 31. oktobra.

Za to sejo pripravljen je bil obširen dnevni red 29 točk, od katerih se je rešilo samo 17, akoravno se je zborovalo v dveh sejah dopoludne in popoludne do $\frac{1}{2}$ 5. ure.

V prvem branji oddale so se odsekom v pretres in poročanje priloge 43., 44., 45. in 46., ta s poročilom deželnega odbora o proračunu deželnega zaklada za l. 1890. Potem sledilo je dvoje poročil upravnega odseka glede izločitve občin Rakitna in pa Orle od dosedanjih občin in ostanovitvo samostalnih občin; pa prošnje se niso rešile dokončno.

Potem utemeljeval je poslanec Hribar v obširnem nad uro trajajočim z mnogimi statističnimi podatki podprtim govoru svoj samostalni predlog ob ustanovitvi deželne zastavne banke v vojvodini Kranjski. — Sprejel se je po končanem vtemalevanji formalni nasvet, da naj se predlog odda posebnemu odseku 7 členov v posvetovanje in poročanje.

Hitreje brez razgovora bila je rešena naslednja številka o napravi nove cestne proge z Radenc do Kočevsko Viniške okrajne ceste, in glede podpore za to progo ter uvrstitev njeno med okrajne ceste.

Tudi daljna 11. številka dnevnega reda: ustno poročilo odseka za letno poročilo o § 1. letnega poročila in § 2. „sklenjeni zakoni“ z vodom. Praznovanje štiridesetletnega vladanja Njegovega c. in kr. apostolskega Veličanstva in pa „davki“ (poročevalec baron Rechbach) reši se brez ugovora v sprejetem predlogu, ta del poročila vzeti na znanje.

Potem končala se je dopoldanska seja.

Takoj daljna 12. točka dnevnega reda in prva popoludanska seja: ustno poročilo upravno-gospodarskega odseka o § 3. letnega poročila: „Deželno kulturne in zdravstvene reči“, poročevalec poslanec Fr. Povše pa je trajala nad 1 $\frac{1}{2}$ uro. Govorili so namreč razun obširnega poročanja gospoda poročevalca, še gospodje: baron Schwegel, J. Krsnik, Fr. Šuklje, M. Lavrenčič, dež. odbornik Detela, o uravnavi Save, Bistrice (Kamniške), Krke, Vipavšice, ker skoraj vsak okraj naše dežele ima glede uravnave teka rek in potokov svoje bolečine.

Pri 13. točki dnevnega reda poročal je poslanec Šuklje v imenu finančnega odseka o poberanji deželne naklade na žgane opojne tekočine v lastni režiji (k prilogi 28.) obširneje in predlogi finančnega odseka sprejeli so se brez ugovora.